

La idea anarquista i la seua evolució

Kropotkin, Piotr

1891

L'anarquia significa la negació de l'autoritat. Però com l'autoritat pretén legitimar la seua existència basant-se en la necessitat de defensar les institucions socials (com la família, la religió i la propietat), han sorgit multitud de mecanismes per a garantir l'exercici i la sanció d'aquesta autoritat: la llei, el poder judicial, l'exèrcit, els poders legislatiu i executiu, etc.

Així, obligada a respondre a tot, la idea anarquista va haver d'atacar tots els prejudis socials i submergir-se a fons en tots els coneixements humans per a demostrar que les seues concepcions eren coherents amb la naturalesa fisiològica i psicològica de l'ésser humà, adequades a l'observança de les lleis naturals. L'organització actual, no obstant això, es va establir desafiant tota lògica, fent que les nostres societats siguen inestables, pertorbades per revolucions que al seu torn són causades per l'odi acumulat dels esclafats per institucions arbitràries. Així, en combatre a l'autoritat, els anarquistes havien d'atacar a totes les institucions els defensors de les quals el poder havia creat per a si mateix, la utilitat de les quals tractaven de demostrar per a legitimar la seua pròpia existència.

L'abast de les idees anarquistes es va ampliar així. Partint d'una simple negació política, era necessari atacar també els prejudis econòmics i socials, trobar una fórmula que, negant l'apropiació individual que és la base de l'ordre econòmic actual, afirmara al mateix temps les aspiracions a l'organització futura. La paraula «comunisme» va passar naturalment a ocupar el seu lloc al costat de la paraula «anarquisme».

És esta diversitat de qüestions a atacar i resoldre el que ha donat tant d'èxit a les idees anarquistes i ha contribuït a la seua ràpida expansió. Això significa que, partint d'una minoria de desconeguts, sense mitjans de propaganda, invadixen ara, en major o menor mesura, les ciències, les arts i la literatura.

L'odi a l'autoritat i les exigències socials daten de molt de temps arrere; van començar tan prompte com l'ésser humà es va adonar que estava sent oprimat. Però, per quantes fases i sistemes va haver de travessar la idea per a materialitzar-se en la seua forma actual?

Va ser Rabelais un dels primers a formular la idea, en descriure la vida en l'abadia de Thélème, però que fosca continua sent; que poc va creure-la aplicable al conjunt de la societat, ja que l'entrada en la comunitat està reservada a una minoria privilegiada.

En el 1793, en efecte estem parlant dels anarquistes. Jacques Roux i els *Enragés* ens semblen els que més clarament van veure la revolució i més van intentar convertir-la en benefici del poble. Per això els historiadors burgesos els han deixat en l'ombra; la seua història està encara per escriure: els documents, enterrats en museus, arxius i biblioteques, continuen esperant a qui tinga temps i energia per a desenterrar-los, traure'ls a la llum i donar-nos la clau de coses que encara ens resulten molt incomprensibles en este tràgic període de la història. Per tant, no podem formular cap valoració del seu programa.

Cal arribar primer a Proudhon per a veure a l'anarquia plantejar-se com a adversària de l'autoritat i del poder i començar a prendre forma. Però continuava sent només un enemic teòric; en la pràctica, en la seua organització social, Proudhon va permetre que la maquinària administrativa que era l'essència mateixa del govern persistira sota diferents noms. L'anarquia va sorgir, fins al final de l'imperi, sota la forma d'un vague mutualisme que, a França, en els primers anys que van seguir a la Comuna, s'afonaria en el moviment erroni i desviat de les cooperatives de productors i consumidors.

Però molt abans que fructificara, un corrent s'havia separat de la branca original. La Internacional havia donat origen, a Suïssa, a la Federació del Jura, on Bakunin va propagar la idea de Proudhon de l'anarquia com a enemiga de l'autoritat, però desenvolupant-la, ampliant-la i unint-la a les reivindicacions socials.

D'ací data el verdader naixement de l'actual moviment anarquista. Certament, encara existien molts prejudis, encara sorgien moltes il·lògiques en les idees exposades. L'organització de la propaganda contenia encara moltes llavors d'autoritarisme, quedaven molts elements de la concepció autoritària, però què importava! El moviment es va posar en marxa, la idea va créixer, es va purificar i es va fer cada vegada més concisa. I quan, fa a penes dotze anys, l'anarquia es va afirmar a França en el Congrés del Centre, si bé encara molt feblement, encara que esta afirmació no era més que l'obra d'una ínfima minoria i a la qual s'oposaven no sols els satisfets amb l'ordre social vigent, sinó també per aquells pseudo-revolucionaris que no veuen en les reivindicacions populars més que un mitjà d'escalar al poder, la idea tenia en si

mateixa suficient força d'expansió com per a aconseguir imposar-se, sense més mitjà de propaganda que la bona voluntat dels seus partidaris, suficient vigor com per a portar als partidaris del règim capitalista a insultar-la, a perseguir-la; persones de bona fe per a discutir-ho, la qual cosa és una prova de força i vitalitat.

Així doncs, malgrat la batalla de tots aquells que, en alguna mesura, poden considerar-se líders d'una de les diverses faccions de l'opinió pública, malgrat les calúmnies, malgrat les excomunion, malgrat la presó, la idea anarquista s'obri pas. Es creen grups, es llancen òrgans de propaganda a França, Espanya, Itàlia, Anglaterra, Portugal, Bèlgica, Holanda, Noruega, Estats Units, Austràlia, l'Argentina: en eslau, alemany, hebreu, txec, armeni; en quasi tot arreu, en quasi tots els idiomes.

Però, cosa que encara és més enorme, del xicotet grup de disconformes on es van formular, les idees anarquistes s'han irradiat a totes les classes de la societat. S'han infiltrat en tots els llocs on els éssers humans són mentalment actius. Les arts, la ciència i la literatura estan contaminades per les noves idees i els servixen de medi.

Van començar primer com a fórmules inconscients, com aspiracions vagues i mal definides, sovint com a bromes més que conviccions reals. Hui, no sols es formulen aspiracions anarquistes, sinó que sabem que és anarquia el que es difon i ho etiquetem obertament.

Per tant, els anarquistes ja no són els únics que consideren que les coses van malament i desitgen un canvi. Eixes queixes, eixes aspiracions, les formulen els mateixos que es creuen defensors de l'orde capitalista. A més, comencem a sentir que ja no hem de limitar-nos a desitjos infructuosos, sinó que hem de treballar per a aconseguir el que demanem; comencem a comprendre i a aplaudir l'acció, a entendre la propaganda pels fets, és a dir, comparant els plaers que ha de produir actuar com cada una pensa i els problemes que ha d'experimentar per violar una llei social, ens esforcem cada vegada més per conformar la nostra forma de vida amb la nostra manera de veure les coses, segons el grau de resistència que el nostre temperament particular pot oferir a les persecucions de la reivindicació social.

Avui la idea està llançada i ja res podrà detindre-la.

Notes sobre la traducció i l'edició

- Traducció i edició realitzada per La Conquesta del Panda en maig de 2025.
- Els continguts de la versió catalana de La Biblioteca Anarquista es troben sota llicències CC BY-NC-SA 4.0 per a la seua lliure descàrrega.
- En la mesura que oferim el nostre treball pel bé comú, creiem important crear també formes de col·laboració en la sostenibilitat d'aquest projecte autogestionari i alternatiu. Considera fer una donació.

Kropotkin, Piotr
La idea anarquista i la seua evolució
1891

The anarchist idea and its developments

Publicació original a *La Révolte*, any 5, número 6, 31 d'octubre de 1891. Traducció i edició per La Conquesta del Panda sota llicència CC BY-NC-SA 4.0 per a la seua lliure descàrrega en diferents formats:

www.labibliotecaanarquista.cat